

Siedlisko Natura 2000 7230: Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Siedlisko 7230 obejmuje torfowiska alkaliczne. Zalicza się do nich neutralne i zasadowe młaki górskie, torfowiska źródliskowe i przepływowe, głównie o charakterze torfowisk soligenicznych tj. zasilanych wodami podziemnymi. Torfowiska alkaliczne powstają w miejscach wycieku wód podziemnych zawierających różne ilości jonów zasadowych (głównie wapnia). Na części z nich obecnie wytrącają się trawertyny. Siedlisko jest stale wysycone wodą, poziom wód gruntowych jest zbliżony do poziomu gruntu (jest równy z nim, trochę wyższy lub nieznacznie niższy) i stosunkowo stabilny. Roślinność jest silnie zróżnicowana, w większości przypadków bardzo dobrze rozwinięta jest warstwa mchów.

Gdzie znaleźć?

Torfowiska alkaliczne występują w (prawie) wszystkich krajach Unii Europejskiej, ale należą do siedlisk, które uległy najpoważniejszemu zniszczeniu. W Polsce rozmieszczone nierównomiernie. Występują w części południowej kraju (w Karpatach, Sudetach, a także na terenach graniczących z Karpatami i na wyżynach) oraz w północnej części niżu. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat zaobserwowano zmniejszanie się areалу zajmowanego przez torfowiska alkaliczne oraz pogorszenie stanu zachowania większości z nich. Przyczyną są zarówno melioracje odwadniające, nadmierny pobór wody, jak i zaniechanie koszenia i wypasu.

Typowe gatunki

Charakterystyczne gatunki dla tego siedliska w Polsce to prątnik nabrzmiaty *Bryum pseudotriquetrum* var. *bimum*, złocieniec gwiazdkowaty *Campylium stellatum*, turzyce: *Davalla C. davalliana*, dwupienna *C. dioica*, żółta *C. flava*, Hosta *C. hostiana*, ponikło skąpokwiatowe *Eleocharis quinqueflora*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, wełnianka szerokolistna *Eriophorum latifolium*, limprichtia pośrednia *Limprichtia cossonii*, lipiennik *Loesela Liparis loeselii*, storczyk błotny *Orchis palustris*, dziewięciornik błotny *Parnassia*

palustris, tłustosz pospolity *Pinguicula vulgaris*, pierwiosnek omączony *Primula farinosa*, skorpionowiec brunatnawy *Scorpidium scorpioides*, niebielistka trwała *Swertia perennis*,

welnianka szerokolistna (*Eriophorum latifolium*) (photo Yves Adams /Vildaphoto)

Typowe zwierzęta :

Fauna bezkręgowców torfowisk alkalicznych obfituje w gatunki rzadkie, zagrożone i objęte ochroną prawną, co może wynikać z samego mokradłowego charakteru tych siedlisk, a niekoniecznie ze specyfiki torfowisk alkalicznych. Spotykamy tu motyla czerwończyka nieparka *Lycaena dispar*, ważkę zalotkę większą *Leucorhinia pectoralis* i miedziopiersz żółtawą *Somatochlora flavomaculata*.

Grupa ptaków typowych liczy co najmniej kilkanaście gatunków. Do najbardziej rozpowszechnionych w całym kraju i stosunkowo najmniej wymagających należy kszuk *Gallinago gallinago*, występują również dubelt *Gallinago media* i rycyka *Limosa limosa*.

Zarządzanie i zagrożenia

Dawniej naturalne systemy hydrologiczne, które zapewniały tym torfowiskom duży dopływ bogatych w zasady wód gruntowych, były w stanie ustabilizować ubogą w składniki pokarmowe roślinność torfowiskową przez stulecia bez żadnego zarządzania ze strony człowieka. Jednak w ciągu ostatnich kilku stuleci prawie wszystkie torfowiska zostały częściowo osuszone i przekształcone w niskoproduktywne łąki i pastwiska, których nie da się utrzymać bez aktywnych działań ze strony człowieka.

Obecnie zewnętrzne zarządzanie hydrologią jest bardzo ważne dla utrzymania torfowisk alkalicznych. Oznacza to również, że należy wziąć pod uwagę zarządzanie otaczającym krajobrazem. Należy unikać dopływu nawozów rolniczych lub zanieczyszczonej wody, by utrzymać właściwą jakość gleby i wód gruntowych. Przesączanie w górę bogatych w zasady i ubogich w składniki odżywcze wód gruntowych musi być wystarczające i ciągłe.

Torfowiska alkaliczne mogą być chronione poprzez koszenie ekstensywne, wykonywane ręcznie na niewielką skalę lub przy użyciu lekkich maszyn dostosowanych do tego wrażliwego i rzadkiego siedliska. Maszyny koszące mają np. specjalnie przystosowane opony lub szerokie gąsienice, aby zminimalizować nacisk na glebę. Skoszona biomasa powinna być zebrana i usunięta. Jako minimalny wymóg ochronny, koszenie nie musi być wykonywane co roku, wystarczy co 2-5 lat. W niektórych przypadkach może wystarczyć usunięcie kilku kęp gatunków dominujących.

Bardzo ekstensywny wypas może być zalecany jako alternatywa dla koszenia, ale intensywność wypasu musi być starannie określona, ponieważ torfowiska alkaliczne są wrażliwe na presję związaną z chodzeniem. Bez działań ochronnych, obecnie, w większości przypadków naturalna sukcesja doprowadzi do powstania zarośli i lasów. Jednym z rozwiązań jest ręczne wycinanie zarośli, które w niektórych miejscach jest jedyną możliwą do zastosowania opcją. W niektórych przypadkach, które muszą być dobrze zbadane naukowo, konieczne może być usunięcie wierzchniej warstwy gleby, aby przywrócić ubogi w składniki odżywcze stan siedliska i zapewnić dopływ odpowiedniej ilości wody gruntowej.

Niniejszy tekst powstał dzięki wsparciu finansowemu z programu LIFE Unii Europejskiej w ramach projektu [LIFE Green Valley](#).

